

รายงานสืบเนื่อง
จากการประชุมวิชาการ
(Proceedings)

นำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ

เครือข่ายบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 18
และลำปางวิจัย ครั้งที่ 4

กลุ่มมนุษยศาสตร์/สังคมศาสตร์

บูรณาการงานวิจัย
สู่การพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน

ณ อาคารไอพาร์ ไรจน์หิรัญ
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง | 20 กรกฎาคม 2561

รายงานสืบเนื่องจากการประชุม (Proceeding)

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ภาคเหนือ ครั้งที่ 18 และลำปางวิจัย ครั้งที่ 4

รายงานสืบเนื่องจากการประชุม (Proceeding)

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 18 และลำปางวิจัย ครั้งที่ 4

- บรรณาธิการที่ปรึกษา : ศาสตราจารย์จำเนียร นันทิลก
: รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ สายธนู
: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ ชัยเสนา
- บรรณาธิการ : รองศาสตราจารย์ ดร.พรชนก ทองลาด
- กองบรรณาธิการ : รองศาสตราจารย์ ดร.วิลาศ พุ่มพิมล
: รองศาสตราจารย์ ดร.บุญทวรรณ วิงวอน
: รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ อินตะขัน
: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิดา เหล่มตระกูล
: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐนันท์ จิตติยาปราโมทย์
: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรารธนา โกวิทยางกูร
: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงจันทร์ เตียววิไล
: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเหลือ ใจมโน
: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนกร สิริสุคันธา
: อาจารย์ ดร.ดวงใจ พุทธวงศ์
: อาจารย์ ดร.สมชาย บุญศิริเกสัช
: อาจารย์ ดร.ศิวัช ตั้งประเสริฐ
- คณะผู้จัดทำ : อาจารย์ณรงค์ คชภักดี
: นางสาวต้องตา จรูญศรีวัฒนา
: นายลิขิต ศิริ
- จัดพิมพ์โดย : สถาบันวิจัยและพัฒนา และ สำนักงานประสานงานบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

119 หมู่ 9 ตำบลชมพู ถนนลำปาง – แม่ทะ

อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 52100

โทรศัพท์ 0-5423-7399 ต่อ 3832 หรือ 1227 โทรสาร 0-5423-7388-9

E-mail : res_lpru@hotmail.com / gradlpru@gmail.com

Website : <https://www.lpru.ac.th>

คำนำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ได้รับเกียรติเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสัมมนาวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ เครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ซึ่งประกอบไปด้วย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จัดขึ้นครั้งนี้เป็นครั้งที่ ๑๘ โดยจัดร่วมกับลำปางวิจัยครั้งที่ ๔ ในวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ภายใต้หัวข้อ “บูรณาการงานวิจัยสู่การพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน” โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นเวทีสาธารณะด้านการวิจัย และวิชาการให้กับคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา ได้แลกเปลี่ยนความรู้ อันจะนำไปสู่การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการเพื่อให้เกิดการพัฒนาผลงานวิจัย สร้างสรรค์งาน วิชาการที่เข้มแข็ง ยั่งยืน ตอบสนองความต้องการทางสังคม และประเทศชาติต่อไป โดยผ่านเวทีนำเสนอผลงานวิชาการต่อที่ประชุมวิชาการที่มีรายงานสืบเนื่องจากการประชุม (Proceedings) ตลอดจนนักศึกษาสามารถนำผลงานวิจัยไปต่อยอด หรือใช้ประโยชน์และสามารถบูรณาการเข้ากับศาสตร์ต่าง ๆ ได้

บทความทุกบทความที่นำเสนอในรายงานสืบเนื่องการประชุมสัมมนาวิชาการ เครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ ๑๘ และลำปางวิจัยครั้งที่ ๔ นี้จะได้รับการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ ตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ที่ประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่กลั่นกรองบทความวิจัย (Peer reviews) ก่อนจัดการประชุมสัมมนาวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิในการวิพากษ์บทความทั้งภาคบรรยาย (Oral presentation) และภาคโปสเตอร์ (Poster presentation) รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจบทความหลังจากการจัดประชุมทางวิชาการดังกล่าว โดยแบ่งเป็น ๘ กลุ่ม ดังนี้ ๑. กลุ่มการศึกษา ๒. กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ๓. กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ ๔. กลุ่มวิทยาการจัดการและการสื่อสาร ๕. กลุ่มมนุษยศาสตร์/สังคมศาสตร์ ๖. กลุ่มเทคโนโลยีการเกษตรและอาหาร ๗. กลุ่มเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและวิศวกรรม และ ๘. กลุ่มอื่นๆ เช่นวิจัยสถาบัน ซึ่งทั้ง ๘ กลุ่ม แบ่งเป็นภาคบรรยาย และภาคโปสเตอร์ รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการดังกล่าว จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแหล่งรวบรวมความรู้ทางวิชาการเพื่อเผยแพร่และอ้างอิงต่อไป

ในนามของผู้จัดการประชุมสัมมนาวิชาการ ขอขอบพระคุณคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ คณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการดำเนินงานทุกท่านที่เสียสละเวลาในการคัดเลือกบทความและดำเนินการให้งานประชุมสัมมนาวิชาการนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และขอขอบคุณนักวิจัย เจ้าของผลงานวิจัยที่นำเสนอและผู้เกี่ยวข้องทุกคนที่เสียสละเวลา แรงกาย แรงใจ เพื่อให้การประชุมสัมมนาวิชาการในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คณะกรรมการจัดทำรายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการ
และนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ง
 การนำเสนอผลงานวิจัยแบบบรรยาย (Oral Presentation)	
การบูรณาการงานวิจัยสู่การพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน : ยุค ดิจิทัล 4.0	สุธีรา ทิพย์วิวัฒน์พจนา 2
การรับรู้ และการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพ การศึกษาของบุคลากรระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัย พิษณุโลก	พชรดนัย วัชรชนพัฒนธาดา 19
ปัญหาและอุปสรรคการบังคับใช้พระราชกำหนดการ ประมง พ.ศ. 2558	ณัฐวดี วิมลจิตต์ 35
การใช้ความรุนแรงในเหตุการณ์ เจ้าอนุวงศ์ ระหว่างปี พ.ศ.2369-2371: การวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดของ โทมัสฮอบส์จากงานเขียนเรื่อง Leviathan	ธานี สุขเกษม 44
เครือข่ายทางสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในเขต เศรษฐกิจพิเศษชายแดน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย	ดนิตา มาตา 63
กระบวนการถ่ายทอดตรรกานาล ของครูธงชัย สามสี	สรวิทย์ พรเอี่ยมมงคล 78
การพยากรณ์ผู้โดยสารสนามบินแม่สอด จังหวัดตาก	อังคณา ตาเสนา 97
การขัดเกลาทางสังคมกับพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันเป็นคู่ แบบมีเพศสัมพันธ์ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ภาคเหนือตอนล่าง	เกรียงไกร กันต์มูล 116
การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอายุของประชากรต่อการผลิต พืชเศรษฐกิจของประเทศไทย	วีรณัฐ วิจิตร 130
การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหนี้ครัวเรือน การ บริโภค และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ	กัญญารัตน์ ไชยสงคราม 145
แนวทางการปรับรูปแบบของตลาดต้นเงินเพื่อส่งเสริม ธุรกิจชุมชนอำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง	จารุณี ศรีบุรี 154
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อตัดสินใจเลือกที่พักประเภทโฮมสเตย์ ของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช	พิชญุฒิ์ เพ็ญมาศ 168
บทวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวคิดการบริหารจัดการ สาธารณะร่วมสมัย	ไชยนันท์ ปัญญาศิริ 187
บริการปรึกษาวัยรุ่นภาวะวิกฤต ในอำเภอแม่ริม จังหวัด เชียงใหม่	ญาณินท์ คุณา 208

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอายุของประชากรต่อการผลิตพืชเศรษฐกิจของประเทศไทย

Changing the Age Structure of Population on Economic Crops

Production in Thailand.

วีรณูช วิจิตร(Weeranuch Wijit) * นิโรจน์ สิ้นณรงค์(Nirote Sinnarong)

เกศสุตา สิทธิสันติกุล(Katesuda Sittisuntikul)

กฤตวิทย์ อัจฉริยะพานิชกุล(Kittawit Autchariyapanitkul)

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้เชียงใหม่

*Corresponding author. E-mail: Weeranuch27@hotmail.com

บทคัดย่อ

โครงสร้างของประชากรไทยกำลังเคลื่อนเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2553) พบว่าแนวโน้มในอีก 10 ปีข้างหน้าจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 15.3 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งแรงงานภาคเกษตรของไทยส่วนใหญ่มีอายุสูงขึ้นและมีจำนวนแรงงานลดลง บทบาทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปของโครงสร้างประชากรไทยและภาคเกษตรกรรมดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อจำนวนแรงงานภาคเกษตรกรรมอันเป็นปัจจัยการผลิตหลักของภาคเกษตรกรรมที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับการเริ่มเข้าสู่ความเป็นสังคมผู้สูงอายุของไทยทำให้เป็นที่คาดการณ์ว่าโครงสร้างประชากรในภาคเกษตรกรรมจะส่งผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตของพืชเศรษฐกิจซึ่งจะส่งผลกระทบต่อภาพรวมปริมาณการผลิตอาหารและพืชเศรษฐกิจของไทยในระดับที่รุนแรงกว่าปัจจัยอื่นๆ งานวิจัยนี้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรการผลิตของพืชเศรษฐกิจในประเทศไทย เพื่อให้ทราบถึงโครงสร้างประชากรด้านอายุของแรงงานภาคเกษตรที่เปลี่ยนแปลงไปส่งผลกระทบต่อผลผลิตอย่างไร โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิเป็นรายจังหวัดรวม 76 จังหวัด กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรรายครัวเรือนพืชเศรษฐกิจได้แก่ ข้าว ยางพารา อ้อยและปาล์มน้ำมันจำนวนพืชกลุ่มละ 400 ตัวอย่างต่อปีการเพาะปลูก 2554/2555 – 2556/2557 วิเคราะห์ข้อมูลโดย Multiple Regression Analysis

ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างประชากรภาคเกษตรด้านอายุแรงงานได้ส่งผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตในพืชแต่ละชนิดแตกต่างกัน ซึ่งจะเห็นว่าข้าวและอ้อยมีผลใกล้เคียงและสอดคล้องกันคืออายุแรงงานมีผลกระทบต่อปริมาณการผลิตในกลุ่มวัยแรงงานแต่อายุแรงงานและระดับการศึกษาไม่มีผลกระทบในกลุ่มวัยแรงงานผู้สูงอายุส่วนยางพาราและปาล์ม อายุของแรงงานค่อนข้างมีผลกระทบมากทั้งในกลุ่มวัยแรงงานและกลุ่มวัยแรงงานสูงอายุ เนื่องจากข้าวและอ้อยเป็นพืชที่ปลูกเป็นรายปีอาจมีการเปลี่ยนแปลงหลายๆด้านและสามารถมีเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเพิ่มผลผลิตได้ ส่วน

ยางพาราและปาล์มเป็นพืชยืนต้นใช้เวลาในการปลูกนานกว่าจะได้ผลผลิต นอกจากนี้ยังเป็นพืชที่ต้องใช้เทคนิคการเก็บเกี่ยวและความชำนาญในการผลิตสูงอาจเป็นผลให้ช่วงอายุแรงงานเป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อมากที่สุดในการผลิต

คำสำคัญ: โครงสร้างประชากรภาคเกษตร พืชเศรษฐกิจ ประชากรวัยแรงงาน ประชากรวัยสูงอายุ

Abstract

Thai Population Structure is moving into the elderly society. According to the Office of the National Economic and Social Development Board, the trend over the next 10 years will increase to 15.3 percent of the total population. The role and changing circumstances of Thai people's structure and agriculture have been strengthened. The impact on the number of farm laborers, which is the main factor of agricultural production, is likely to decline continuously, as well as the beginning of the Thai elderly society. The population structure in the agricultural sector will affect the yield of economic crops, which will have a long-term impact on the overall level of food production and economic crops in Thailand at a more serious level than other factors. Population dynamics of economic crops in Thailand determine the aging population structure of agricultural worker and production, however there were secondary data usage in each province in total 76 provinces. The samples were household farmers who grow economic crops such as rice, rubber, sugar cane and palm oil for 400 samples each year in 2011/2012 - 2013/2014. Analyze the data with the Multiple Regression Analysis.

The result shows that population structure of the agricultural sector in terms of working age affected the yield of each crop production. It is evident that rice and sugarcane were nearly the same and consistency to the age group that impacted the productivity in working age while education level did not affect the older work force group. The ages of the labor force in both working age and older age groups had more effect to the Rubber and palm trees since they are perennial plants that take longer time furthermore they requires high harvesting techniques and expertise. As a result, labor age is the most important factor in the production. Rice and sugarcane are annual crops which there may be many changes and technologies can be used to increase yields.

Keywords: Agricultural Population Structure, Economic Crops, Working Age Population, Old Age Population

บทนำ

ภาคเกษตรกรรมมีบทบาทต่อการเติบโตของเศรษฐกิจไทย เนื่องจากเป็นแหล่งทรัพยากรการผลิตและการจ้างงานที่สำคัญของประเทศโดย GDP ของภาคเกษตรกรรมไทยเติบโตอย่างมั่นคงนับตั้งแต่ปี 2500 เป็นต้นมาซึ่งความสำคัญดังกล่าวเป็นผลมาจากการที่ภาคเกษตรเป็นแหล่งทรัพยากรการผลิตหลัก และเป็นแหล่งส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมโยงในด้านการผลิตและการบริโภคระหว่างภาคการผลิตทั้งในภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตรมาเป็นระยะเวลายาวนาน ขณะเดียวกันจำนวนและสัดส่วนผู้สูงอายุของประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ทำให้โครงสร้างของประชากรไทยกำลังเคลื่อนเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และจากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2553) พบว่าสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 4.8 ในปี 2513 เป็นร้อยละ 10.5 ในปี 2549 และแนวโน้มในอีก 10 ปีข้างหน้าจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 15.3 ของประชากรทั้งหมดอย่างไรก็ตามหากพิจารณาสัดส่วนแรงงานในภาคการเกษตรตลอดช่วง 22 ปีที่ผ่านมาจะพบว่าแรงงานภาคเกษตรมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องกล่าวคือในปี 2533 แรงงานในภาคเกษตรมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 63.3 ของผู้มีงานทำแต่ในปี 2555 สัดส่วนกลับลดลงเหลือเพียงร้อยละ 42.1 หรือจำนวน ลดลงโดยเฉลี่ยปีละ 150,000 คน นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มแรงงานอายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไปมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องแต่กลุ่มแรงงานที่มีอายุตั้งแต่ 15-39 ปี กลับมีแนวโน้มลดลง โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานรุ่นใหม่ที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี ที่มีแนวโน้มลดลงอย่างรวดเร็ว (กรวิทย์ ต้นศรี และสิริธร จารุญญลักษณ์, 2555)

ขณะเดียวกันมีรายงานว่าสถานการณ์แรงงานภาคเกษตรของไทยอยู่ในขั้นวิกฤตส่วนใหญ่แรงงานอายุมากขึ้นและมีจำนวนแรงงานลดลงร้อยละ 1 ต่อปี นอกจากนี้การพึ่งพาแรงงานต่างด้าวทดแทนน้อยลงโดยเฉพาะภายหลังจากเปิดเออีซีแล้ว แรงงานเกษตรร้อยละ 43 อายุมากกว่า 50 ปี (ยงยุทธ แฉล้มวงษ์, 2557) นอกจากแรงงานเกษตรลดลงสิ่งที่ซ้ำเติมคือโครงสร้างอายุของแรงงานภาคเกษตรที่เปลี่ยนแปลงไปมีแรงงานในวัยสูงอายุมีจำนวนมากขึ้นจากปี 2540 ที่มีแรงงานเกษตรกลุ่มอายุ 60 ขึ้นไปเพียงร้อยละ 8 ก็เพิ่มเป็นร้อยละ 11 ในปี 2550 เป็นร้อยละ 13 ในปี 2554 และเพิ่มอย่างรวดเร็วเป็นร้อยละ 18 ในปี 2557 ในทำนองเดียวกันแรงงานเกษตรในกลุ่มอายุ 50-59 ก็เพิ่มสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 14 ในปี 2540 เพิ่มเป็นร้อยละ 20 ในปี 2550 เพิ่มเป็นร้อยละ 21 ในปี 2554 และร้อยละ 25 หรือ 1 ใน 4 ของแรงงานเกษตร ในปี 2557 อีกทั้ง แรงงานเหล่านี้ก็จะมีอายุมากขึ้นเป็นกลุ่มอายุมากกว่า 60 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557)

จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่า จำนวนประชากรในประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเพิ่มจาก 61.88 ล้านคนในปี 2543 เป็น 63.53 ล้านคนในปี 2552 เมื่อพิจารณาสัดส่วนของผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) พบว่าในปี 2552 จำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจากปี 2543 มากถึงร้อยละ 32.36 ซึ่งตรงข้ามกับจำนวนประชากรในวัยเด็ก (อายุระหว่าง 0-14 ปี) ที่มีจำนวนลดลงจากปี 2543 ประมาณร้อยละ 8.25 และจะเห็นว่าประเทศไทยมีจำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง โดยในปี 2543 มีจำนวนผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 8.8 ของประชากรทั้งประเทศ ปี 2548 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 10.2 ผลการสำรวจ ครั้งล่าสุดปี 2552 พบว่าผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 11.3 ของประชากรทั้งประเทศ จากการสำรวจแรงงานในภาคเกษตรของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2553) พบว่า ในปี 2543-2552 มีจำนวนแรงงานภาคเกษตรในประเทศไทยอยู่ระหว่าง 14.2 และ 15.4 ล้านคน ซึ่งในช่วงปี 2543-2546 จำนวนแรงงานมีแนวโน้มลดลงโดยมีจำนวนต่ำสุดประมาณ 14.2 ล้านคนในปี 2546 ก่อนที่จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วงปี 2547-2552 โดยมีจำนวนแรงงานเกษตรสูงสุดในปี 2551 เท่ากับ 15.4 ล้านคนโดยประมาณ

บทบาทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปของโครงสร้างประชากรไทยและภาคเกษตรกรรมดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อจำนวนแรงงานภาคเกษตรกรรมอันเป็นปัจจัยการผลิตหลักของภาคเกษตรกรรมที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องประกอบกับการเริ่มเข้าสู่ความเป็นสังคมผู้สูงอายุของไทย ทำให้เป็นที่คาดการณ์ว่าโครงสร้างประชากรในภาคเกษตรกรรมจะส่งผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตของพืชเศรษฐกิจ (ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์, 2554) เรื่องการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรภาคการเกษตรและผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหารของไทยพบว่า สัดส่วนมูลค่าการผลิตภาคการเกษตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) ลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยแรงงานภาคการเกษตรลดลงในขณะที่แรงงานผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกำลังแรงงานมากขึ้นอย่างชัดเจนทั้งในภาคการเกษตรและภาคการผลิตอื่นๆ ซึ่งแสดงถึงการเข้าสู่ภาวะสังคมสูงวัยอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพแรงงาน อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ เสถียรภาพด้านการคลังของภาครัฐ และความมั่นคงทางอาหารของไทยในอนาคตในทำนองเดียวกัน (จารึก สิงห์ปรีชา, 2559) ได้ศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรภาคการเกษตรต่อความมั่นคงในการผลิตอาหารภาคการเกษตรของไทยและแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงจำนวนแรงงานภาคเกษตรผลการศึกษาพบว่า ในปี 2563 แรงงานผู้ผลิตข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และมันสำปะหลังมีสัดส่วนการลดลงที่ค่อนข้างสูงซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อปริมาณการผลิตสินค้าเกษตรลดลง (UNFPA , 2553) ยังศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางประชากรในประเทศไทยและพบว่าประเทศไทยกำลังเข้าสู่ยุคที่อัตราการเจริญเติบโตของประชากรชะลอตัวและจำนวนประชากรของประเทศจะลดลงในที่สุด คาดการณ์ว่าประชากรวัยทำงานลดลงจะส่งผลกระทบต่อภาคการผลิตรวมถึงภาคการบริโภคจะลดน้อยลงด้วยเช่นกัน

งานวิจัยนี้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของพืชเศรษฐกิจไทยเนื่องจากพืชเศรษฐกิจได้แก่ ข้าว, ยางพารา, อ้อย, และปาล์มน้ำมัน มีแนวโน้มความต้องการบริโภคในประเทศและส่งออกในอัตราที่เพิ่มขึ้นและเป็นพืชเศรษฐกิจที่สร้างรายได้การส่งออกภาคเกษตรมีมูลค่าสูงในแต่ละปี พืชเหล่านี้มีความสำคัญต่อรายได้ของแรงงานภาคเกษตรทางด้านการผลิตเมื่อโครงสร้างของประชากรเปลี่ยนไปมีส่วนผู้สูงอายุมากขึ้นขณะที่มีวัยทำงานเท่าเดิมหรือลดลงจะมีผลกระทบโดยตรงต่อปริมาณการผลิตทำให้การผลิตและกำลังแรงงานลดลงซึ่งจะส่งผลกระทบต่อภาพรวมปริมาณการผลิตอาหารและพืชเศรษฐกิจของไทยในระดับที่รุนแรงกว่าปัจจัยอื่นๆ งานวิจัยนี้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอายุประชากรต่อการผลิตพืชเศรษฐกิจของประเทศไทยเพื่อให้ทราบถึงโครงสร้างประชากรด้านอายุของแรงงานภาคเกษตรที่เปลี่ยนแปลงไปส่งผลต่อการผลิตอย่างไรเพื่อหาแนวทางรองรับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของการผลิตพืชเศรษฐกิจไปเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาวางแผนการปรับเปลี่ยนนโยบายรัฐบาลด้านการผลิตภาคเกษตรกรรมและอาหารได้อย่างเหมาะสมและทันต่อสถานการณ์ป้องกันและบรรเทาความสูญเสียทางเศรษฐกิจที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต ซึ่งถือว่ามีความสำคัญเนื่องจากภาคเกษตรกรรมมีความเชื่อมโยงกับภาคการผลิตอื่นๆ ในระดับสูงซึ่งผลกระทบต่อปริมาณการผลิตและการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อศักยภาพในการแข่งขันของไทยในตลาดสินค้าเกษตรรวมถึงการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอายุประชากรภาคเกษตรของพืชเศรษฐกิจในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประเภทวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เกษตรกรของพืชเศรษฐกิจ ข้าว ยางพารา ปาล์มน้ำมัน อ้อย จำนวนพืชชนิดละ 400 ตัวอย่าง ตั้งแต่ปีเพาะปลูก 2554/2555 – 2556/2557 (ระยะเวลารวม 3ปี) โดยใช้ข้อมูลสำมะโนประชากรจากสำนักงาน เศรษฐกิจการเกษตร จำนวนผลผลิตสินค้าเกษตรรายจังหวัดรวม 76 จังหวัด

ปัจจัยการผลิต ได้แก่ ที่ดินเพาะปลูก (ไร่), ทุน รายจ่ายทั้งหมด (บาท), ค่าใช้จ่ายแรงงาน (บาท), ระดับการศึกษา (ระดับ) แรงงานตามช่วงอายุ (ปี) โดยแบ่งการวิเคราะห์แบบจำลองสมการถดถอยตามช่วงอายุออกเป็น 2 ช่วง ดังนี้

ช่วงวัยแรงงาน (อายุ 20-59 ปี)

ช่วงวัยสูงอายุ (อายุตั้งแต่ 60 เป็นต้นไป)

เครื่องมือแบบสอบถามโดยใช้ข้อมูลสำมะโนประชากรจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น

1.สถิติพรรณนา (Descriptive statistics) ซึ่งเป็นการหาค่าทางสถิติพื้นฐานและอธิบายลักษณะของข้อมูลในเบื้องต้นโดยใช้การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

2.สถิติอนุมาน (Inferential statistics) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ด้วยการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบ (Multiple Regression Analysis แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มพีชดังนี้

$$\text{Rice}_{it} = b_0 + b_1(\text{Area}_{it}) + b_2(\text{Expenses}_{it}) + b_3(\text{Labor cost}_{it}) + b_4(\text{Age}_{it}) + b_5(\text{Education}_{it}) + e_{it}$$

เมื่อ Rice_{it} คือ ปริมาณการผลิตข้าว

$$\text{Rubber}_{it} = b_0 + b_1(\text{Area}_{it}) + b_2(\text{Expenses}_{it}) + b_3(\text{Labor cost}_{it}) + b_4(\text{Age}_{it}) + b_5(\text{Education}_{it}) + e_{it}$$

เมื่อ Rubber_{it} คือ ปริมาณการผลิตยางพารา

$$\text{Sugar cane}_{it} = b_0 + b_1(\text{Area}_{it}) + b_2(\text{Expenses}_{it}) + b_3(\text{Labor cost}_{it}) + b_4(\text{Age}_{it}) + b_5(\text{Education}_{it}) + e_{it}$$

เมื่อ Sugar cane_{it} คือ ปริมาณการผลิตอ้อย

$$\text{Palm}_{it} = b_0 + b_1(\text{Area}_{it}) + b_2(\text{Expenses}_{it}) + b_3(\text{Labor cost}_{it}) + b_4(\text{Age}_{it}) + b_5(\text{Education}_{it}) + e_{it}$$

เมื่อ Palm_{it} คือ ปริมาณการผลิตปาล์ม

Area_{it} คือ พื้นที่เพาะปลูก

Expenses_{it} คือ รายจ่ายทั้งหมด

Labor cost_{it} คือ ค่าใช้จ่ายแรงงาน

Age_{it} คือ อายุแรงงาน

Education_{it} คือ ระดับการศึกษา

i คือจังหวัดที่

t คือปีที่

b_0, \dots, b_5 ค่าตัดแกนและค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression coefficient)

e_{it} เป็นค่าความคลาดเคลื่อน (Error or residual)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 สถิติเชิงพรรณนาสำหรับการผลิตพืชเศรษฐกิจของกลุ่มวัยแรงงานและกลุ่มวัย

สูงอายุ

Variables	Rice 1 (วัย แรงงาน)	Rice 2 (วัยสูงอายุ)	Rubber1 (วัยแรงงาน)	Rubber2 (วัยสูงอายุ)	Cane 1 (วัย แรงงาน)	Cane 2 (วัยสูงอายุ)	Palm 1 (วัย แรงงาน)	Palm 2 (วัยสูงอายุ)
Production (ก.ก.)	11138.44	13450.24	7820.57	7134.29	237462.1	219695.7	52582.26	49514.65
	13912.47	16355.3	15736.55	8741.866	291010	336868.7	63138.28	57413.14
Area (ไร่)	22.70438	27.07447	23.8595	28.93984	24.20159	25.04093	21.2246	19.82101
	25.30008	25.11922	17.04404	22.73199	28.17958	29.80032	24.69097	20.32567
Expenses (บาท)	42895.73	57143.45	105136.2	140783.2	120089.1	112599.1	87792.74	98070.97
	53430.22	71292.61	142899.9	207223.4	160839.4	164794.8	141271.2	172480
Labor cost (บาท)	16350	25111.07	68414.54	102433.2	70815.96	66638.05	38300	58694.67
	20280.03	35866.71	98025.61	166569.7	95984.54	97563.23	66870.95	153021.9
Age (ปี)	41.89077	65.28727	48.42468	69.54274	49.39309	65.20764	48.97884	69.02431
	10.7021	4.117715	6.717439	8.052471	6.939327	5.354186	7.828708	6.424265
Education (ระดับ)	4.470769	3.352727	4.56528	3.419483	4.153649	3.21957	4.555556	3.430556
	1.452878	1.022133	1.666644	1.243701	1.332802	1.095663	1.516779	1.092596

Note: The top number of each variable is mean value, and the bottom number is standard deviation.

จากตารางที่ 1 ผลจากสถิติเชิงพรรณนาปริมาณผลผลิตช่วงกลุ่มวัยแรงงานพบว่า อ้อย มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สูงสุด รองลงมาคือ ปาล์ม ยางพารา และข้าว ส่วนค่าเฉลี่ย (Mean) พบว่า อ้อย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ปาล์ม ข้าว และยางพารา เมื่อพิจารณาปริมาณผลผลิตช่วงวัยสูงอายุ พบว่า อ้อย มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงสุด รองลงมาคือ ปาล์ม ข้าว และยางพารา ส่วนค่าเฉลี่ย (Mean) พบว่า อ้อย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ปาล์ม ข้าว และยางพารา

เมื่อพิจารณาปริมาณผลผลิตช่วงกลุ่มวัยแรงงานพบว่า อ้อย มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงสุด รองลงมาคือ ข้าว ปาล์ม และยางพารา ส่วนค่าเฉลี่ย (Mean) พบว่า อ้อย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ยางพารา ข้าว และปาล์ม เมื่อพิจารณาปริมาณผลผลิตช่วงวัยสูงอายุพบว่า อ้อย มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงสุด รองลงมาคือ ข้าว ยางพารา และปาล์ม ส่วนค่าเฉลี่ย (Mean) พบว่า ยางพารา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ข้าว อ้อย และปาล์ม

ค่าใช้จ่ายทั้งหมดช่วงกลุ่มวัยแรงงานพบว่า อ้อย มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงสุด รองลงมาคือ ยางพารา ปาล์ม และข้าว ส่วนค่าเฉลี่ย (Mean) พบว่า อ้อย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ยางพารา ปาล์ม และข้าว เมื่อพิจารณาปริมาณผลผลิตช่วงวัยสูงอายุพบว่า ยางพารา มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงสุด รองลงมาคือ ปาล์ม อ้อย และข้าว ส่วนค่าเฉลี่ย (Mean) พบว่า ยางพารา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ อ้อย ปาล์ม และข้าว

ค่าใช้จ่ายแรงงานช่วงกลุ่มวัยแรงงานพบว่า ยางพารา มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงสุด รองลงมาคือ อ้อย ปาล์ม และข้าว ส่วนค่าเฉลี่ย (Mean) พบว่า อ้อย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ยางพารา ปาล์ม และข้าว เมื่อพิจารณาปริมาณผลผลิตช่วงวัยสูงอายุพบว่า ยางพารา มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงสุด รองลงมาคือ ปาล์ม อ้อย และข้าว ส่วนค่าเฉลี่ย (Mean) พบว่า ยางพารา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ อ้อย ปาล์ม และข้าว

อายุแรงงานช่วงกลุ่มวัยแรงงานพบว่า ข้าว มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงสุด รองลงมาคือ ปาล์ม อ้อย และยางพารา ส่วนค่าเฉลี่ย (Mean) พบว่า อ้อย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ปาล์ม ยางพารา และข้าว เมื่อพิจารณาปริมาณผลผลิตช่วง วัยสูงอายุพบว่า ยางพารา มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงสุด รองลงมาคือ ปาล์ม อ้อย และข้าว ส่วนค่าเฉลี่ย (Mean) พบว่า ยางพารา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ปาล์ม ข้าว และอ้อย

ระดับการศึกษาช่วงกลุ่มวัยแรงงานพบว่า ยางพารา มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงสุด รองลงมาคือ ปาล์ม ข้าว และ อ้อย ส่วนค่าเฉลี่ย (Mean) พบว่า ยางพารา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ปาล์ม ข้าว และอ้อย เมื่อพิจารณาปริมาณผลผลิตช่วงวัยสูงอายุพบว่า ยางพารา มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงสุด รองลงมาคือ อ้อย ปาล์ม และข้าว ส่วนค่าเฉลี่ย (Mean) พบว่า ปาล์ม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ยางพารา ข้าว และอ้อย

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการผลิตที่มีผลต่อปริมาณผลผลิตข้าวของกลุ่มวัยแรงงาน และกลุ่มวัยสูงอายุ

ปัจจัยการผลิต	กลุ่มวัยแรงงานของข้าว				กลุ่มวัยสูงอายุของข้าว			
	Coef.	Std. Err.	t	Sig.	Coef.	Std. Err.	t	Sig.
เนื้อที่เพาะปลูก	150.93	14.62	10.32	0.000*	255.06	20.07	12.71	0.000*
รายจ่ายทั้งหมด	0.19	0.01	15.91	0.000*	0.17	0.01	15.00	0.000*
ค่าใช้จ่ายแรงงาน	-0.09	0.03	-3.29	0.001*	-0.11	0.02	-5.28	0.000*
อายุแรงงาน	-96.24	34.04	-2.83	0.005*	35.49	91.25	0.39	0.697
ระดับการศึกษา	505.70	253.26	2.00	0.046*	678.35	366.21	1.85	0.065
ค่าคงที่	2677.21	2255.55	1.19	0.236	-4888.27	6061.16	-0.81	0.420

ความเหมาะสม ของแบบจำลอง	$R^2 = 0.7021$, Adjusted $R^2 = 0.6998$ $F = 303.59$	$R^2 = 0.7210$, Adjusted $R^2 = 0.7185$ $F = 281.21$
----------------------------	--	--

Note: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยการผลิตที่มีผลต่อปริมาณผลผลิตข้าวของกลุ่มวัยแรงงาน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ เนื้อที่เพาะปลูก รายจ่ายทั้งหมด ค่าใช้จ่าย แรงงาน อายุแรงงาน และระดับการศึกษา เมื่อพิจารณาน้ำหนักของผลกระทบของตัวแปรอิสระที่มีต่อ ปริมาณผลผลิตข้าวของกลุ่มวัยแรงงานพบว่า ระดับการศึกษา ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตข้าวของกลุ่ม วัยแรงงานมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ เนื้อที่เพาะปลูก อายุแรงงาน รายจ่ายทั้งหมด และค่าใช้จ่าย แรงงาน ตามลำดับ

ส่วนปัจจัยการผลิตที่มีผลต่อปริมาณผลผลิตข้าวของกลุ่มวัยสูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 ได้แก่ เนื้อที่เพาะปลูก รายจ่ายทั้งหมด ค่าใช้จ่ายแรงงาน แต่อายุแรงงาน และระดับ การศึกษา ไม่มีผลต่อปริมาณผลผลิตข้าว ของกลุ่มวัยสูงอายุ เมื่อพิจารณาน้ำหนักของผลกระทบของ ตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตข้าวของกลุ่มวัยสูงอายุพบว่า เนื้อที่เพาะปลูก ส่งผลต่อปริมาณ ผลผลิตข้าวของกลุ่มวัยสูงอายุมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ รายจ่ายทั้งหมด และ ค่าใช้จ่ายแรงงาน แต่ อายุแรงงาน และระดับการศึกษา ไม่ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตข้าวของกลุ่มวัยสูงอายุ

เมื่อเปรียบเทียบช่วงอายุของการผลิตข้าวจะพบว่าในช่วงวัยแรงงาน อายุแรงงาน มีผลกระทบ ต่อปริมาณการผลิต แต่ช่วงวัยสูงอายุ อายุแรงงาน และระดับการศึกษากลับไม่มีผลต่อปริมาณการ ผลิตข้าว

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการผลิตที่มีผลต่อปริมาณผลผลิตยางพาราของกลุ่มวัย แรงงานและกลุ่มวัยสูงอายุ

ปัจจัยการผลิต	กลุ่มวัยแรงงานยางพารา				กลุ่มวัยสูงอายุยางพารา			
	Coef.	Std. Err.	t	Sig.	Coef.	Std. Err.	t	Sig.
เนื้อที่เพาะปลูก	323.25	41.09	7.87	0.000*	-0.88	0.08	-11.03	0.000*
รายจ่ายทั้งหมด	0.002	0.007	0.28	0.782	0.01	0.004	3.24	0.001*
ค่าใช้จ่ายแรงงาน	-0.001	0.009	-0.11	0.915	0.01	0.004	2.86	0.004*
อายุแรงงาน	-147.36	92.89	-1.59	0.113	135.12	40.49	3.34	0.001*
ระดับการศึกษา	153.43	373.19	0.41	0.681	-108.99	264.90	-0.41	0.681
ค่าคงที่	6420.84	5549.39	1.16	0.248	-4837.76	3021.82	-1.60	0.110

ความเหมาะสม ของแบบจำลอง	$R^2 = 0.1373$, Adjusted $R^2 = 0.1311$ $F = 21.97$	$R^2 = 0.3102$, Adjusted $R^2 = 0.3037$ $F = 47.58$
----------------------------	---	---

Note: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยการผลิตที่มีผลต่อปริมาณผลผลิตยางพาราของกลุ่มวัยแรงงานอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ เนื้อที่เพาะปลูก แต่รายจ่ายทั้งหมด อายุแรงงาน ค่าใช้จ่ายแรงงาน และระดับ การศึกษา ไม่มีผลต่อปริมาณผลผลิตยางพาราของกลุ่มวัยแรงงานเมื่อพิจารณาน้ำหนักของผลกระทบของตัวแปรอิสระที่ ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตยางพาราของกลุ่มวัยแรงงาน พบว่า เนื้อที่เพาะปลูก ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตยางพาราของกลุ่มวัยแรงงานมากที่สุด แต่รายจ่ายทั้งหมด อายุแรงงาน ค่าใช้จ่ายแรงงาน และระดับการศึกษา ไม่ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตยางพาราของกลุ่มวัยแรงงาน

ส่วนปัจจัยการผลิตที่มีผลต่อปริมาณผลผลิตยางพาราของกลุ่มวัยสูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ เนื้อที่เพาะปลูก รายจ่ายทั้งหมด ค่าใช้จ่ายแรงงาน และอายุแรงงาน แต่ระดับการศึกษา ไม่มีผลต่อปริมาณผลผลิตยางพาราของกลุ่มวัยสูงอายุ เมื่อพิจารณาน้ำหนักของผลกระทบของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตยางพาราของกลุ่มวัยสูงอายุพบว่า อายุแรงงาน ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตยางพาราของกลุ่มวัยสูงอายุ มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ เนื้อที่เพาะปลูก รายจ่ายทั้งหมด ค่าใช้จ่ายแรงงาน แต่ ระดับการศึกษา ไม่ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตยางพาราของกลุ่มวัยสูงอายุ

เมื่อเปรียบเทียบช่วงอายุของการผลิดยางพาราจะพบว่าในช่วงวัยแรงงาน ปัจจัยด้านอายุไม่ส่งผลกระทบท่อปริมาณผลผลิตยางพารา ส่วนในช่วงวัยสูงอายุ ปัจจัยที่ผลกระทบต่อปริมาณการผลิตยางพารามากที่สุดคือ อายุแรงงาน แต่ระดับการศึกษากลับไม่มีผลต่อปริมาณการผลิตยางพารา

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการผลิตที่มีผลต่อปริมาณผลผลิตอ้อยของกลุ่มวัยแรงงาน และกลุ่มวัยสูงอายุ

ปัจจัยการผลิต	กลุ่มวัยแรงงานอ้อย				กลุ่มวัยสูงอายุอ้อย			
	Coef.	Std. Err.	t	Sig.	Coef.	Std. Err.	t	Sig.
เนื้อที่เพาะปลูก	4347.67	342.99	12.68	0.000*	4702.08	510.72	9.21	0.000*
รายจ่ายทั้งหมด	0.79	0.09	7.91	0.000*	1.49	0.16	9.52	0.000*
ค่าใช้จ่ายแรงงาน	0.29	0.13	2.31	0.021*	-0.74	0.19	-3.74	0.000*
อายุแรงงาน	1847.99	672.89	2.75	0.006*	-1701.49	1135.76	-1.50	0.135

ระดับการศึกษา	387.19	3540.26	0.11	0.913*	-206.19	5527.52	-0.04	0.970
ค่าคงที่	-75938.43	42160.47	-1.80	0.072	94202.47	79678.34	1.18	0.238
ความเหมาะสม ของแบบจำลอง	$R^2 = 0.8452$, Adjusted $R^2 = 0.8442$ $F = 846.27$				$R^2 = 0.8707$, Adjusted $R^2 = 0.8691$ $F = 556.26$			

Note: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการผลิตที่มีผลต่อปริมาณผลผลิตอ้อยของกลุ่มวัยแรงงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ เนื้อที่เพาะปลูก รายจ่ายทั้งหมด ค่าใช้จ่ายแรงงาน อายุแรงงาน แต่ระดับการศึกษา ไม่มีผลต่อปริมาณผลผลิตอ้อยของกลุ่มวัยแรงงาน เมื่อพิจารณาน้ำหนักของผลกระทบของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตอ้อยของกลุ่มวัยแรงงานพบว่า เนื้อที่เพาะปลูก ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตอ้อยของกลุ่มวัยแรงงานมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ อายุแรงงาน รายจ่ายทั้งหมด และค่าใช้จ่าย แรงงาน แต่ระดับการศึกษา ไม่ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตอ้อยของกลุ่มวัยแรงงาน

ส่วนปัจจัยการผลิตที่มีผลต่อปริมาณผลผลิตอ้อยของกลุ่มวัยสูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ เนื้อที่เพาะปลูก รายจ่ายทั้งหมด ค่าใช้จ่ายแรงงาน แต่อายุแรงงาน และระดับการศึกษา ไม่มีผลต่อปริมาณผลผลิตอ้อยของกลุ่มวัยสูงอายุ เมื่อพิจารณาน้ำหนักของผลกระทบของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตอ้อยของกลุ่มวัยสูงอายุ พบว่า เนื้อที่เพาะปลูก ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตอ้อยของกลุ่มวัยสูงอายุ มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ รายจ่ายทั้งหมด และค่าใช้จ่าย แรงงาน แต่อายุแรงงาน และระดับการศึกษา ไม่ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตอ้อยของกลุ่มวัยสูงอายุ

เมื่อเปรียบเทียบช่วงอายุของการผลิตอ้อยจะพบว่าในช่วงวัยแรงงาน อายุแรงงาน มีผลกระทบต่อการผลิต แต่ช่วงวัยสูงอายุ อายุแรงงาน และระดับการศึกษากลับไม่มีผลต่อปริมาณการผลิตอ้อย

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการผลิตที่มีผลต่อปริมาณผลผลิตปาล์มของกลุ่มวัยแรงงาน และกลุ่มวัยสูงอายุ

ปัจจัยการผลิต	กลุ่มวัยแรงงานของปาล์ม				กลุ่มวัยสูงอายุของปาล์ม			
	Coef.	Std. Err.	t	Sig.	Coef.	Std. Err.	t	Sig.
เนื้อที่เพาะปลูก	1162.69	113.91	10.21	0.000*	1764.75	116.77	15.11	0.000*
รายจ่ายทั้งหมด	0.16	0.03	5.31	0.000*	0.25	0.04	5.71	0.000*
ค่าใช้จ่ายแรงงาน	0.14	0.04	3.31	0.001*	-0.16	0.04	-1.83	0.067
อายุแรงงาน	538.93	183.34	2.94	0.003*	-0.74	176.87	-2.42	0.033*

ระดับการศึกษา	2382.02	965.34	2.47	0.014*	3289.98	1161.87	2.83	0.005*
ค่าคงที่	-29154.13	11643.76	-2.50	0.013	-6047.41	13785.14	-0.44	0.661
ความเหมาะสม ของแบบจำลอง	$R^2 = 0.8503$, Adjusted $R^2 = 0.8483$ $F = 422.62$				$R^2 = 0.9040$, Adjusted $R^2 = 0.9056$ $F = 541.26$			

Note: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยการผลิตที่มีผลต่อปริมาณผลผลิตปาล์มของกลุ่มวัยแรงงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ เนื้อที่เพาะปลูก รายจ่ายทั้งหมด ค่าใช้จ่ายแรงงาน อายุแรงงาน และระดับการศึกษา เมื่อพิจารณาน้ำหนักของผลกระทบของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตปาล์มของกลุ่มวัยแรงงาน พบว่า ระดับการศึกษา ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตปาล์มของกลุ่มวัยแรงงาน มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ เนื้อที่เพาะปลูก อายุแรงงาน รายจ่ายทั้งหมด และค่าใช้จ่ายแรงงาน

ส่วนปัจจัยการผลิตที่มีผลต่อปริมาณผลผลิตปาล์มของกลุ่มวัยสูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ เนื้อที่เพาะปลูก รายจ่ายทั้งหมด อายุแรงงาน และระดับการศึกษา แต่ค่าใช้จ่ายแรงงาน ไม่มีผลต่อปริมาณผลผลิตปาล์มของกลุ่มวัยสูงอายุ เมื่อพิจารณาน้ำหนักของผลกระทบของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตปาล์มของกลุ่มวัยสูงอายุ พบว่า ระดับการศึกษา ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตปาล์มของกลุ่มวัยสูงอายุมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ เนื้อที่เพาะปลูก รายจ่ายทั้งหมด และอายุแรงงาน แต่ค่าใช้จ่ายแรงงาน ไม่ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตปาล์มของกลุ่มวัยสูงอายุ

เมื่อเปรียบเทียบช่วงอายุของการผลิตปาล์มจะพบว่าทั้งช่วงวัยแรงงานและช่วงวัยสูงอายุ ปัจจัยด้าน อายุแรงงานผลกระทบต่อการผลิตปาล์ม แต่ค่าใช้จ่ายแรงงานกลับไม่มีผลต่อการผลิตปาล์ม

สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษาของงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอายุประชากรภาคเกษตรต่อปริมาณผลผลิตของพืชเศรษฐกิจทั้ง 4 ชนิดได้แก่

1. ข้าว ซึ่งพบว่าน้ำหนักของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อปริมาณการผลิตข้าวของกลุ่มวัยแรงงาน พบว่า ระดับ การศึกษา ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตข้าวของกลุ่มวัยแรงงานมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ เนื้อที่เพาะปลูก อายุแรงงาน รายจ่ายทั้งหมด และค่าใช้จ่ายแรงงาน ส่วนน้ำหนักของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อปริมาณการผลิตข้าวของกลุ่มวัยสูงอายุ พบว่า เนื้อที่เพาะปลูก ส่งผลต่อปริมาณผลผลิต

ข้าวของกลุ่มวัยสูงอายุมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ รายจ่ายทั้งหมด และค่าใช้จ่ายแรงงาน แต่อายุแรงงานและระดับการศึกษา ไม่ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตข้าวของกลุ่มวัยสูงอายุ

2. ยางพารา ซึ่งพบว่าน้ำหนักของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อปริมาณการผลิตยางพาราของกลุ่มวัยแรงงานพบว่า เนื้อที่เพาะปลูก ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตยางพาราของกลุ่มวัยแรงงานมากที่สุด แต่รายจ่ายทั้งหมด อายุแรงงาน ค่าใช้จ่ายแรงงาน และระดับการศึกษา ไม่มีผลต่อปริมาณผลผลิตยางพาราของกลุ่มวัยแรงงาน ส่วนน้ำหนักของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อปริมาณ การผลิตยางพาราของกลุ่มวัยสูงอายุพบว่า อายุแรงงาน ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตยางพาราของกลุ่มวัยสูงอายุมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ เนื้อที่เพาะปลูก รายจ่ายทั้งหมด ค่าใช้จ่ายแรงงาน แต่ระดับการศึกษา ไม่ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตยางพาราของกลุ่มวัยสูงอายุ

3. อ้อย ซึ่งพบว่าน้ำหนักของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อปริมาณการผลิตอ้อยของกลุ่มวัยแรงงานพบว่า เนื้อที่ เพาะปลูก ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตอ้อยของกลุ่มวัยแรงงานมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ อายุแรงงาน รายจ่ายทั้งหมด และค่าใช้จ่ายแรงงาน แต่ระดับการศึกษา ไม่ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตอ้อยของกลุ่มวัยแรงงานส่วนน้ำหนักของตัวแปรอิสระที่ ส่งผลต่อปริมาณการผลิตอ้อย ของกลุ่มวัยสูงอายุพบว่า เนื้อที่เพาะปลูก ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตอ้อยของกลุ่มวัยสูงอายุ มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ รายจ่ายทั้งหมด และค่าใช้จ่ายแรงงาน แต่อายุแรงงานและระดับการศึกษา ไม่ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตอ้อยของกลุ่มวัยสูงอายุ

4. ปาล์ม ซึ่งพบว่าน้ำหนักของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อปริมาณการผลิตปาล์มของกลุ่มวัยแรงงานพบว่า ระดับ การศึกษา ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตปาล์มของกลุ่มวัยแรงงานมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ เนื้อที่เพาะปลูก อายุแรงงาน รายจ่ายทั้งหมดและค่าใช้จ่ายแรงงาน ส่วนน้ำหนักของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อปริมาณการผลิตปาล์มของกลุ่มวัยสูงอายุ พบว่า ระดับการศึกษา ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตปาล์มของกลุ่มวัยสูงอายุมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ เนื้อที่เพาะปลูก รายจ่ายทั้งหมดและอายุแรงงาน แต่ค่าใช้จ่ายแรงงาน ไม่ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตปาล์มของกลุ่มวัยสูงอายุ

ผลการศึกษาส่วนนี้แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างประชากรด้านอายุได้ส่งผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตในพืชแต่ละ ชนิดแตกต่างกันซึ่งจะเห็นว่าข้าวและอ้อยมีผลใกล้เคียงและสอดคล้องกัน คืออายุแรงงาน และระดับการศึกษาไม่มี ผลกระทบในกลุ่ม วัยแรงงานผู้สูงอายุ ส่วนพืชยางพาราและปาล์มอายุของแรงงานค่อนข้างมีผลกระทบมากทั้งในกลุ่มวัย แรงงานและกลุ่มวัยแรงงานสูงอายุ

จากผลการวิจัยนี้พบว่า อายุแรงงานที่เพิ่มขึ้น มีผลกระทบต่อปริมาณการผลิตยางพาราของกลุ่มวัยสูงอายุมากที่สุด รองลงมาคือ ปาล์ม ส่วนข้าวและอ้อย พบว่า อายุแรงงานไม่มีผลกระทบต่อปริมาณการผลิตของกลุ่มวัยสูงอายุเลย

เนื่องจากข้าวและอ้อยเป็นพืชที่ปลูกเป็นรายปี อาจมีการเปลี่ยนแปลงหลายๆด้านและสามารถมีเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเพิ่มผลผลิตได้ ส่วนยางพาราและปาล์มเป็นพืชยืนต้นใช้เวลาในการปลูก

นานกว่าจะได้ผลผลิตนอกจากนี้ยังเป็นพืชที่ต้องใช้เทคนิคการเก็บเกี่ยวและความชำนาญในการผลิต
มากพอสมควรจึงส่งผลให้ ช่วงอายุแรงงานที่สูงขึ้น ส่งผลกระทบมากที่สุดในการผลิต

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1.ส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการทำเกษตรที่ถูกต้องโดยรัฐอาจให้ทุนสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีทางการเกษตร และการพัฒนาเครื่องจักรกลทางการเกษตร
- 2.ปลูกฝังเยาวชนรุ่นหลังให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับการเกษตรที่ถูกต้องและส่งเสริมการส่งออกเพื่อให้ราคาผลผลิตสูงขึ้น เน้นการลงทุนทางการเกษตรกับประเทศเพื่อนบ้าน

กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

ขอกราบขอบพระคุณ ผศ.ดร.นิโรจน์ สิ้นณรงค์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผศ.ดร.เกศสุตา สิทธิสันติกุล และอาจารย์ ดร.กฤตวิทย์ อัจฉริยะพานิชกุล อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะแนวทางต่างๆ ขอกราบขอบ พระคุณหน่วยงานสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ให้ข้อมูลการเก็บสำรวจสำมะโนประชากรอย่างครบถ้วนและสมบูรณ์

สุดท้ายนี้ทางผู้ทำวิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรตลอดจนผู้สนใจศึกษาข้อมูล เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของพืชเศรษฐกิจในประเทศไทยหากมีข้อบกพร่องหรือผิดพลาดประการใด ทางผู้ทำวิจัยขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กรวิทย์ ต้นศรี และสิริธร จารุธัญลักษณ์. (2556). ความไม่สมดุลของตลาดแรงงานไทย นัยของการขาดแคลนแรงงาน. ขอนแก่น: ส่วนเศรษฐกิจภาค ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ UNFPA. (2553). ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางประชากรในประเทศไทย: สถานการณ์และข้อเสนอเชิงนโยบาย.
- จารึก สิงห์ปรีชา. (2554). โครงการวิจัยผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรภาคเกษตรที่มีต่อความมั่นคงในการผลิตอาหารของภาคเกษตรของไทย. ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ คณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ยงยุทธ แฉล้มวงษ์. (2557ก). แรงงานไทยในบริบทใหม่เมื่อเปิดประชาคมอาเซียน. สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2559, จาก <http://tdri.or.th/tdri-insight/thai-labour-in-aec-context/>

- ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์. (2554). การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรภาคการเกษตรและผลกระทบต่อ ความมั่นคงทางอาหารของไทย. ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ คณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร.(2552). ศึกษาสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรและแรงงานรวมถึงผลิตภาพแรงงานในครัวเรือนเกษตรตามกลุ่มอาชีพ. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2553). การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและแรงงานเกษตร. เอกสารเศรษฐกิจการเกษตร 2552.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). สำนักรวบรวมความต้องการแรงงานของสถานประกอบการ พ.ศ. 2556. กรุงเทพมหานคร: สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักสถิติแห่งชาติ